

Сучасна кардіологія: кваліфікований підхід до хворих на всіх етапах медичної допомоги



21–23 вересня 2011 року в Києві відбувся XII Національний конгрес кардіологів України, присвячений обговоренню актуальних науково-практичних питань кардіології та перспектив розвитку цього напрямку медичної галузі в сучасних умовах. Конгрес увійде в історію кардіологічної спільноти України ще й двома ювілеями – 75-річчям Національного наукового центру (ННЦ) «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України та 135-річчям з дня народження його відомого засновника – Миколи Дмитровича Стражеска. Для відзначення цих подій на державному рівні Верховна Рада України прийняла постанову, у якій з-поміж інших передбачених заходів щодо кардіологічної допомоги населенню України, було виділено проведення цього Національного конгресу за участі відомих учених-кардіологів світу з Франції, Німеччини, США, Японії, Угорщини, Чехії, Греції, Туреччини, Італії, Словенії, Австралії, Нідерландів, Латвії та Росії.

Адже боротьба із серцево-судинними захворюваннями (ССЗ) залишається одним із найважливіших завдань державної політики у галузі охорони здоров'я. Сьогодні в Україні нараховується понад 20 мільйонів хворих на серцево-судинні захворювання та щорічно реєструється близько 50 тисяч нових випадків інфаркту міокарда. Провідний державний заклад у галузі кардіології, яким є ННЦ, відіграє важливу роль у виконанні Національної програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії в Україні вже понад 10 років. Державної програми запобігання і лікування серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань на 2006–2010 рр., бере активну участь у розробці Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір», запланованої на 2012–2020 рр.

Цього року безпосередніми учасниками конгресу стали понад три тисячі вітчизняних кардіологів, які взяли активну участь у Об'єднавчій сесії Європейського товариства кардіологів

та Асоціації кардіологів України, Спільному симпозиуму Асоціації кардіологів України та Міжнародного товариства здоров'я судин, у IV Українсько-французькому форумі. В ході роботи конгресу відбулися Генеральна асамблея Асоціації кардіологів України, робочі засідання профільних асоціацій з різних субспеціальностей, проведено конкурс молодих вчених, нараду обласних спеціалістів з організаційно-методичних проблем кардіологічної служби України. По завершенню конгресу кожен із фахівців мав змогу отримати найновіші методичні рекомендації з діагностики та лікування поширених ССЗ, за якими працюватимуть кардіологи України найближчі роки.

Актуальні питання надання кардіологічної допомоги населенню

Серцево-судинні захворювання, як відомо, займають в Україні лідируючі позиції. Смертність, пов'язана із ССЗ, залишається в нашій державі найвищою і становить 66,6% у структурі загальної смертності. Тому перед кардіологічною службою України стоїть чимало актуальних проблем, які потребують, насамперед від фахівців, ефективних і злагоджених дій. Серед них: профілактика ССЗ, вдосконалення діагностики і лікування хворих, починаючи від первинної ланки надання медичної допомоги і закінчуючи закладами з високоспеціалізованою допомогою населенню.

Проблема поширеності ССЗ має не лише медичне, але й глибоке соціальне коріння, тому потребує об'єднаних зусиль науковців, медиків і пацієнтів у плановій боротьбі з відомими факторами ризику, організацією заходів, спрямованих на модифікацію способу життя хворого, вдосконалених етапів надання медичної допомоги тощо.

Напередодні конгресу провідні фахівці ННЦ «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України поспілкувалися в інтерактивному режимі з журналістами провідних медичних і суспільно-політичних видань з метою залучення аудиторії засобів масової інформації до здорового способу життя, настороженості щодо симптомів розвитку та загострення кардіоваскулярних захворювань, надання кваліфікованої медичної допомоги на всіх її етапах.

«Ми йдемо у ногу із сучасними європейськими технологіями, – запевнив присутніх директор ННЦ, академік НАМН України Володимир Коваленко. – Зокрема, це стосується сучасних методів діагностики ССЗ, інтервенційних технологій (застосування ангіографічних установок, коронарографії, стентування). Саме в нашому Центрі створена найсучасніша лабораторія з лікування аритмій. Близько 50 тисяч пацієнтів з ССЗ щорічно обстежуються

і пролікуються у провідному кардіологічному закладі України. Свою увагу фахівці зосереджують на профілактиці й попередженні розвитку ССЗ, вдосконаленні діагностики та наданні високоспеціалізованої допомоги населенню України. При цьому акцент робиться на забезпеченні подальшої якості та збільшенні тривалості життя нашого населення, яке у середньому менше, ніж у розвинених європейських державах».

Попереджати ускладнення і запобігати передчасній смерті

Однією з основних причин кардіологічної смертності в Україні, як, до речі, і в країнах Європи та США, є ішемічна хвороба серця (ІХС). Серед причин цього захворювання провідні вчені виділяють: генетичний фактор, відомі фактори ризику – тютюнокуріння, дисліпідемія, артеріальна гіпертензія (АГ), надмірна маса тіла (зокрема абдомінальне ожиріння), низька фізична активність. У цьому плані ННЦ у рамках програми «Здоров'я 2020: український вимір» розробив декілька напрямів з профілактики і лікування АГ та дисліпідемії, вдосконалення спеціалізованої допомоги хворим на ССЗ. Ця програма є логічним продовженням цілеспрямованої роботи фахівців Центру, які до цього протягом десяти років проводили в Україні програму з профілактики і лікування АГ та програму (тривала п'ять років) з профілактики, попередження та лікування серцево-судинних та цереброваскулярних захворювань. Саме виконання двох попередніх програм надало можливість реально зменшити в країні поширеність інсультів та інфарктів міокарда, підвищити тривалість життя у хворих на ССЗ. Це перші позитивні наслідки. Наступним етапом роботи кардіологів є поширення так званої медичної ідеології серед лікарів, наукових кадрів з метою втілення нових методів, які будуть розвиватися і застосовуватися у найближчі роки: штучних клапанів серця, «водіїв» ритму тощо, а також ведення профілактичних заходів (сюди входять ліки, здатні контролювати рівень артеріального тиску, показники холестерину, попереджувати розвиток тяжких аритмій).

Сьогодні третина дорослих людей України має підвищений артеріальний тиск (АТ). На думку керівника відділу симптоматичних артеріальних гіпертензій ННЦ, доктора медичних наук, професора Юрія Сіренка, цей фактор існував у популяції і 25, і 50 років тому. Саме завдяки програмі Центру з профілактики і лікування АГ цих хворих вдалося виявити і пролікувати. Адаже завдання медицини має зосереджуватися на попередженні розвитку ускладнень від захворювань і передчасної смерті. Боятися потрібно не кількості пацієнтів, яких виявлено, а тієї частини хворих, що не лікуються.

Впливати на відомі фактори ризику

Зазвичай профільний спеціаліст у своїй практиці зіштовхується з наслідками патологічного процесу. Нині, переконані фахівці ННЦ, боротьба з поширеними ССЗ має зосередитися на обговоренні заходів з попередження і розвитку захворювань та дієвому впливу на ті фактори ризику, які всім відомі і на які можна ще впливати. Наприклад, інфаркт міокарда (ІМ) – це вже наслідок атеросклеротичного процесу, що відбувся. Керівник відділу реанімації та інтенсивної терапії ННЦ, доктор медичних наук, професор

Олександр Пархоменко запропонував на рівні нації змістити акценти у профілактичній роботі з уже діагностованих пацієнтів, на навчання яких здоровому способу життя у практикуючого медика зазвичай не вистачає часу, на проведення відповідних заходів серед школярів, студентів. Навчання з профілактики захворювань, на думку відомого вченого, потрібно розпочинати набагато раніше, ніж ми собі уявляємо.

Уважно ставитися до свого здоров'я

В ідеалі кожна людина повинна контролювати свій АТ, пульс, масу тіла, вести здоровий спосіб життя, відмовитися від шкідливих звичок. І ще: прислухатися до змін в організмі. Тоді вона могла б сама в себе діагностувати неритмічне серцебиття чи інші збої у роботі серцевого м'язу, вчасно запідозривши наявність аритмії. Адаже це можуть бути небезпечні для життя симптоми. У цьому переконаний керівник відділу аритмій серця ННЦ, доктор медичних наук, професор Олег Сичов. Щороку (за статистичними даними розвинених країн світу) через неухважність до свого здоров'я помирає миттєво 1–2 людини на 1000 населення. У 78% випадків причиною цього є шлуночкові порушення ритму серця. Щодо іншого виду аритмії, яку називають фібриляцією передсердь, вона призводить до смертельних випадків у 2,5% наших громадян. Це дуже багато. Крім того, вона є причиною 20% інсультів.

На базі ННЦ створено лабораторію з радіочастотної абляції. Це новітня технологія лікування різноманітних аритмій серця, яка надає можливість вплинути на конкретне вогнище, яке відповідає за те чи інше порушення ритму серця. І відповідно – ліквідувати причину аритмії. Сьогодні існує чимало видів стимуляторів, які керують роботою серця, проте є й такі, які синхронізують роботу різних його відділів. Ці технології активно розвиваються у світі і впроваджуються в нашій країні.

Зворотний зв'язок із пацієнтом

На фоні розробки і втілення в практику охорони здоров'я найновіших досягнень кардіології фахівці наголошують на недостатньому бажанні наших пацієнтів активно лікуватися. Ті епідеміологічні дослідження, які були проведені ННЦ «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України протягом останніх 30 років, довели, що лише 14% хворих на АГ адекватно лікуються, а щодо рівня холестерину в крові – цим питанням переймаються лише 1–2% нашого населення. Хоча з віком поширеність, скажімо, кількості хворих з підвищеним АТ невпинно зростає. Якщо у віці до 20 років – це 2% від загальної кількості дорослого населення, то після 60 років – 40–50% відповідно.

І хоча в нашій державі існують чимало перспективних і довгострокових програм, спрямованих на профілактику захворювань, суттєвих результатів не досягнуто. Можливо, тому що не знайдено відповідного консенсусу між всіма дійовими особами цього тривалого процесу – медиками, пацієнтами і державою. Адаже всі ми добре знаємо, що будь-яку хворобу легше попередити, ніж потім шукати засоби боротьби з нею.

Підготувала Віра Фазлєєва